

L'anuari de l'educació de les Illes Balears de 2009: un instrument per posar en valor l'educació

Direcció de l'Anuari de l'Educació de les Illes Balears

L'*Anuari de l'Educació de les Illes Balears 2009* és el sisè informe que presentam a la societat de les Illes Balears i no fa més que continuar el camí que vàrem començar l'any 2004, quan el Grup d'Investigació i Formació Educativa i Social (GIFES) de la Universitat de les Illes Balears va començar a fer feina en l'*Anuari de l'Educació de les Illes Balears*. Aquell informe tenia dos objectius principals: en primer lloc, contribuir, amb tota la modèstia i el convenciment de què érem capaços, a situar l'educació en el centre de la preocupació de la societat de les Illes Balears. Efectivament, el desenvolupament econòmic i social de les Illes Balears necessitava i necessita —malgrat els avanços dels darrers anys— que féssim un esforç en educació. Una aposta no tan sols de l'Administració pública, dels governants, sinó també —i, fonamentalment— per part de la societat de les Illes Balears. Per poder encarar el segle XXI amb èxit, amb força, la nostra societat necessita creure en l'educació, en la formació, en el capital humà, en la innovació, en la recerca, en el coneixement. I això no és fàcil; més aviat, complicat, ja que cal canviar actituds, mentalitats i conductes, però també estructures. Cal, per tant, situar la societat en el camí adequat. I això resulta, encara, més important en uns moments de forta crisi econòmica, que obliga a replantejar alguns aspectes del model de creixement; aquest aspecte necessita passar de les paraules, de les declaracions, als fets, a la realitat.

El segon objectiu és conseqüència de l'anterior. Només seria possible canviar el paper de l'educació en la nostra societat si fóssim capaços de posar a l'abast de tothom més coneixements sobre el nostre sistema educatiu, més dades sobre l'estat de l'educació, més elements per conèixer l'estat de l'educació de les Balears i comprendre'l. Pensàvem —de fet, pensam— que només des del coneixement educatiu era —i és— possible començar a transformar la mentalitat, el pensament, de la nostra societat en relació amb l'educació. Uns coneixements sobre l'estat del nostre sistema educatiu, des de perspectives diverses, però que posin de manifest totes aquelles coses que funcionen.

Tot i aquests dos grans objectius, la realitat de l'educació de les Illes Balears ens obliga a afegir-n'hi un altre que per a nosaltres és fonamental: contribuir a millorar la imatge de l'educació; a posar de manifest els punts forts del sistema educatiu; a assenyalar tots els aspectes de l'educació que funcionen en tots els nivells del sistema escolar; a mostrar les experiències innovadores que es duen a terme, etc. Aquest és, també, un altre objectiu al qual consideram que no podem renunciar.

A més, fer un anuari sobre l'educació a les Illes Balears s'emmarca en el context dels informes econòmics i socials que es redacten a les Illes Balears; per exemple, l'Informe econòmic i social de les Illes Balears, que publica Sa Nostra fa dècades, o la Memòria del CES sobre l'economia, la feina i la societat de les Illes Balears. Es tracta, també, de redactar un tipus d'informe que, d'acord amb el grup proponent i la filosofia de la Fundació Guillem Cifre de Colonya, analitzàs l'estat del sistema educatiu de les Illes Balears en uns moments en què l'educació és plantejada com un element clau per al present i futur de les societats desenvolupades, en procés de desenvolupament o subdesenvolupades. El segle XXI no pot ser altra cosa que el segle del coneixement, de la formació, de l'educació, de la innovació, de la recerca.

Aquests sis números de l'*Anuari de l'Educació de les Illes Balears* demostren que estam en el camí adequat. Evidencien que és possible millorar el coneixement que tenim sobre el sistema educatiu de les Illes Balears i també començar a canviar les actituds de la nostra societat en relació amb els beneficis de l'educació, des de la perspectiva econòmica, social, cultural, tecnològica, política, etc.

Així doncs, com posàrem de manifest en el pròleg de l'*Anuari de l'Educació de les Illes Balears 2004* —el primer—, la intenció és analitzar l'estat del sistema educatiu de les Illes Balears, tant pel que fa al sistema escolar com a les institucions i als espais educatius, que, tot i que són una formalització diferent del que representa l'escola, tenen una transcendència social significativa. Per tant, amb l'anuari d'enguany pretenem, per una banda, conèixer i comprendre la situació de l'educació a la nostra comunitat autònoma, en el context de l'Estat espanyol, i, per l'altra, contribuir a cercar solucions als problemes que té l'educació a les Illes Balears.

En el context d'aquests objectius, redactar i publicar l'*Anuari de l'Educació de les Illes Balears 2009* és la manifestació de la voluntat de continuar treballant per posar a l'abast de la comunitat educativa i de tota la nostra societat un document sobre l'estat del sistema educatiu de les Illes Balears. Volem que sigui un document viu, dinàmic, que provoqui reflexions; que millori la comprensió dels fenòmens educatius; que faci possible la posada en marxa de mecanismes de renovació pedagògica i innovació.

Amb tot, hem d'assenyalar que l'*Anuari de l'Educació de les Illes Balears* és fruit de la col·laboració entre la Universitat de les Illes Balears i la Fundació Guillem Cifre de Colonya, mitjançant un conveni amb la Fundació Universitat-Empresa de les Illes Balears. Aquesta publicació és una iniciativa del Grup d'Investigació i Formació Educativa i Social (GIFES) de la Universitat de les Illes Balears, però que fa extensiva a professors d'altres departaments, mestres i professors del sistema escolar no universitari, inspectors d'educació, professionals de l'educació social, etc., perquè hi participin. Aquesta convidada té bona acceptació i permet que l'*Anuari de l'Educació* contingui una perspectiva de pluralitat, de diversitat. A més, hem de recalcar que per fer possible aquest *Anuari de l'Educació* i consolidar-lo vàrem signar un conveni de col·laboració amb la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears i la Fundació Guillem Cifre de Colonya i dona els resultats esperats.

En aquest sentit, i d'acord amb l'estructura dissenyada per a l'*Anuari de l'Educació de les Illes Balears*, el de 2009 tindrà els continguts següents. A la «Introducció», fem una anàlisi de la realitat educativa de les Illes Balears d'acord amb les línies generals dels treballs que formen aquesta publicació i dels anuaris dels anys anteriors, i de les opinions personals sobre la dinàmica del curs acadèmic actual. La nostra reflexió posa l'èmfasi sobre el bé que fa l'educació, els aspectes positius de l'educació. Però, també en aquesta introducció volem reflexionar sobre dos aspectes importants del sistema educatiu: per una part, la qüestió lingüística, amb tota la problemàtica que implica, i, per altra part, la qüestió de la coeducació vs. la separació de sexes a l'escola. Aquest primer text és una porta d'entrada a l'*Anuari*, un editorial que pretén analitzar els punts fonamentals i més significatius de l'educació a les Illes Balears.

Al segon apartat, «El sistema escolar de les Illes Balears», desenvolupam els estudis següents. En primer lloc, fem una anàlisi, per una banda, de l'educació a Menorca i de l'educació musical elemental a les Illes Balears, i, per una altra, sobre la avaluació de l'adquisició dels procediments científics als estudiants d'ESO i de segon de batxillerat a les Illes Balears. En segon lloc, estudiem la situació de l'escolarització dels alumnes immigrants a les escoles de les Balears. En tercer lloc, analitzam la situació de l'ús del català i del castellà a la Universitat de les Illes Balears, i fem una descripció de l'ensenyament en català a les escoles de les Illes Balears; i, finalment, analitzam la realitat del sistema universitari de les Illes Balears a partir del perfil dels alumnes.

Al tercer apartat, «El sistema educatiu no escolar de les Illes Balears», oferim dos treballs sobre la feina dels educadors socials. Per una part, analitzam un programa experimental per millorar la convivència als centres educatius mitjançant la inclusió de la figura d'un tècnic en intervenció socioeducativa, i, per altra part, el paper dels educadors socials als centres per a gent gran i explicam el cas de la residència de la Bonanova.

Al quart apartat, «Recerca i innovació pedagògiques a les Illes Balears», primerament, recollim un estudi sobre els costums d'oci i valoració del consum dels estudiants universitaris i de batxillerat, i, segonament, fem referència a dues tesis doctorals: Una és una anàlisi sobre la utilització d'un programa aquàtic amb un vessant educatiu per a alumnes greument afectats i, l'altra, és un programa de prevenció del mal d'esquena en el context de l'educació per a la salut. A l'apartat d'innovació educativa, fem referència a tres treballs: un, sobre l'escoleta Waldorf de Mallorca (Binissalem); un altre, sobre el projecte educatiu innovador del CEIP Margalida Florit de Ciutadella, i, el tercer, és l'anàlisi de la utilització de fons de llibres al Col·legi Públic de Sant Jordi d'Eivissa.

Al cinquè i darrer apartat, «Estadística i legislació educatives de la comunitat autònoma de les Illes Balears», hi incloem dos treballs. En primer lloc, un article sobre el sistema educatiu de les Illes Balears en xifres, al qual progressivament s'incorporen dades noves; i, en segon lloc, un treball sobre els resultats d'una investigació sobre la qualitat educativa a l'ESO a través d'una anàlisi multivariable d'indicadors educatius.

Finalment, a més d'agrair a la Fundació Guillem Cifre de Colonya la implicació, col·laboració i generositat en l'edició d'aquest *Anuari de l'Educació de les Illes Balears*, volem agrair a tots els col·laboradors i col·laboradores la feina que han fet, la bona disposició i dedicació a l'hora d'elaborar els treballs que hi incloem. En aquest sentit, volem posar de manifest la gran quantitat d'articles que han estat redactats en grup; és una prova de la importància del treball en equip per fer avançar l'educació, tant a nivell de qualitat com de coneixements. Així mateix, volem expressar agraïment a la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears pel suport que ha donat a l'*Anuari*.

Així mateix, volem destacar que la finalitat fonamental d'aquesta obra va més enllà del coneixement del sistema educatiu de les Illes Balears i comprensió. Volem, sobretot, contribuir a prestigiar l'educació en la nostra societat, que sigui un factor d'èxit personal, econòmic, social i cultural. Per a les Illes Balears, fer que l'educació sigui un factor bàsic per al futur és un repte al qual cal que dediquem el màxim d'esforç personal, social, polític, econòmic i institucional. En qualsevol cas, amb aquest número de l'*Anuari*, demostra que tenim voluntat de continuar fent feina amb una finalitat: fer que l'educació sigui una prioritat de la societat de les Illes Balears, de les administracions educatives i la societat civil en totes les dimensions i perspectives ens uns moments en què la societat balear, la societat espanyola i la societat europea necessita, de manera inexorable, apostar de bon de veres, amb propostes concretes, per l'educació, la formació, el coneixement. És el nostre futur i és l'únic futur que podem tenir.